

Huishoudensprognose 2006–2050: belangrijkste uitkomsten

Elma van Agtmaal-Wobma en Coen van Duin

Het aantal huishoudens blijft de komende decennia toenemen, van 7,2 miljoen in 2006 tot 8,1 miljoen in 2035. Daarna zal het aantal huishoudens weer afnemen tot 8,0 miljoen in 2050. De groei van het aantal huishoudens valt gedeeltelijk te verklaren uit de bevolkingsgroei. De huishoudenstoename is echter sterker, omdat er relatief meer eenpersoonshuishoudens zullen komen. Dit heeft voor een deel te maken met de vergrijzing, voor een deel met de toenemende individualisering.

1. Inleiding

Het CBS publiceert eens in de twee jaar de nationale huishoudensprognose. De huishoudensprognose beschrijft de verwachte toekomstige ontwikkeling van de bevolking naar huishoudenspositie en huishoudens naar type en grootte. Dit artikel geeft een overzicht van de belangrijkste uitkomsten uit de nieuwe huishoudensprognose 2006–2050 van het CBS. In de bijlage wordt ingegaan op belangrijke bouwstenen van de prognose van het aantal huishoudens namelijk de prognose van de bevolking naar burgerlijke staat. Het artikel elders in deze uitgave van Bevolkingstrends, 'Huishoudensprognose 2006–2050: veronderstellingen over burgerlijke staat en huishoudenspositie' (Van Duin, 2007) gaat in op de veronderstellingen die ten grondslag liggen aan de huishoudensprognose, en de verschillen met de vorige prognose.

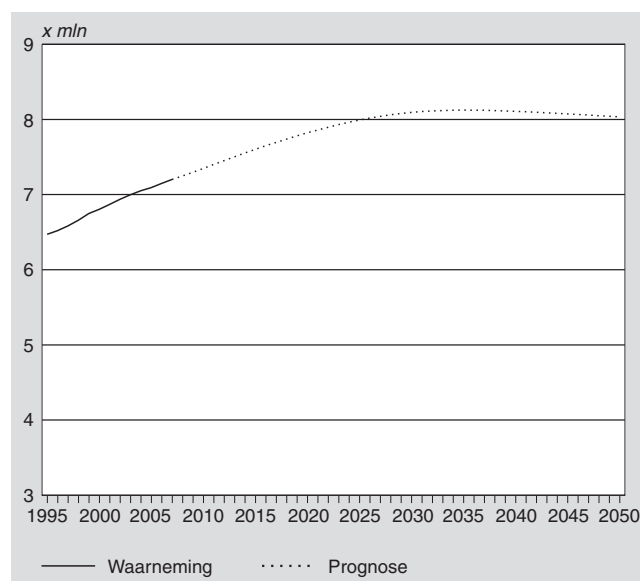
2. Belangrijkste toekomstige ontwikkelingen

Aantal huishoudens

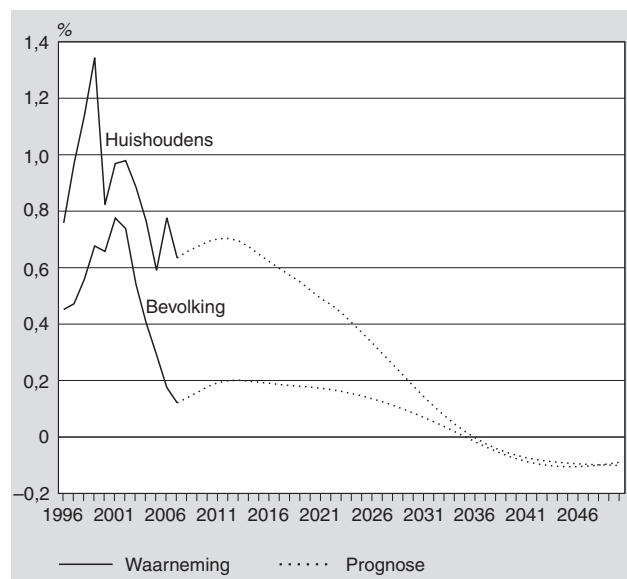
Het aantal huishoudens is de afgelopen jaren sterk gegroeid en zal tussen 2006 en 2035 verder toenemen van 7,2 miljoen tot 8,1 miljoen (grafiek 1). Daarna zal het aantal jaarlijks licht dalen. In 2050 zijn er naar verwachting 8,0 miljoen huishoudens in Nederland. De toename tot medio jaren dertig hangt voor een deel samen met de bevolkingsgroei, maar ook met de sterke groei van het aantal eenpersoonshuishoudens. Dit is voor een groot deel te verklaren door de veranderende leeftijdsopbouw: er komen meer 65-plussers die relatief vaak alleen komen te wonen. Daarnaast is er ook bij de jongere leeftijdsgroepen een verdere toename van het aantal eenpersoonshuishoudens te verwachten.

Het aantal huishoudens neemt al jaren sterker toe dan de bevolking (grafiek 2). De jaarlijkse groei van het aantal huishoudens zal echter de komende decennia sterk afnemen. De komende tien jaar zal de bevolking met ongeveer 0,2 procent per jaar groeien, het aantal huishoudens met 0,7 procent. Daarna is er tot 2035 nauwelijks groei, waarna een afname van de bevolking en een afname van het aantal huishoudens wordt verwacht.

1. Aantal huishoudens, 1995–2050

2. Procentuele groei van huishoudens en bevolking, 1995–2050

Eenpersoonshuishoudens

Het aantal huishoudens neemt sterker toe dan de bevolking vanwege de sterke toename van het aantal eenpersoonshuishoudens (grafiek 3). Het aantal huishoudens dat uit één persoon bestaat zal in 2050 met 1 miljoen zijn toegenomen tot 3,5 miljoen. In 2050 zal ruim veertig procent van de huishoudens een eenpersoonshuishouden zijn. In 2006 was dat aandeel nog ruim 30 procent.

Paren

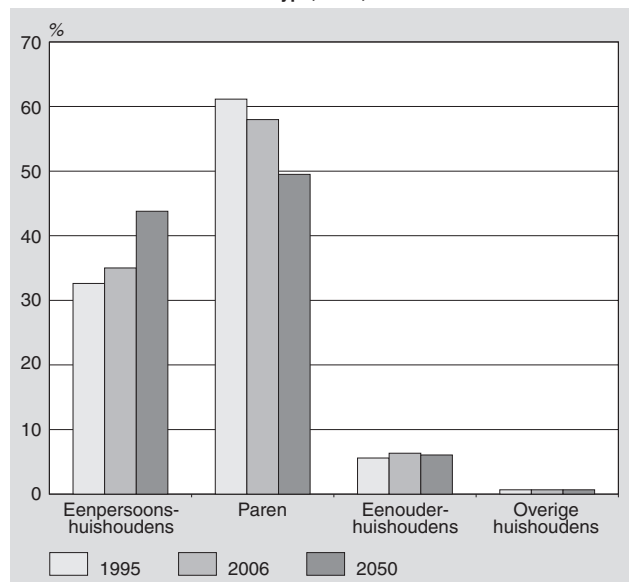
Het aantal huishoudens dat bestaat uit een al dan niet gehuwd stel, met of zonder thuiswonende kinderen, neemt de komende tien jaar licht toe van 4,1 miljoen in 2006, naar 4,2 miljoen in 2016. Vanaf medio jaren dertig zal het aantal weer gaan afnemen tot 4,0 miljoen.

Relatief gezien neemt het aantal paren wel af: in 1995 was ruim 60 procent van de huishoudens een samenwonend stel, met of zonder thuiswonende kinderen. In 2006 was dat aandeel al teruggelopen, en in 2050 zal de helft van de huishoudens een paar zijn.

Eenouderhuishoudens

Het aantal huishoudens dat bestaat uit één ouder met minimaal één thuiswonend kind zal volgens de huidige prognose licht toenemen, van 450 duizend in 2006 tot 487 duizend in 2050. Het aandeel van de eenouderhuishoudens in het totaal blijft 6 procent.

3. Aandeel huishoudens naar type, 1995, 2006 en 2050.

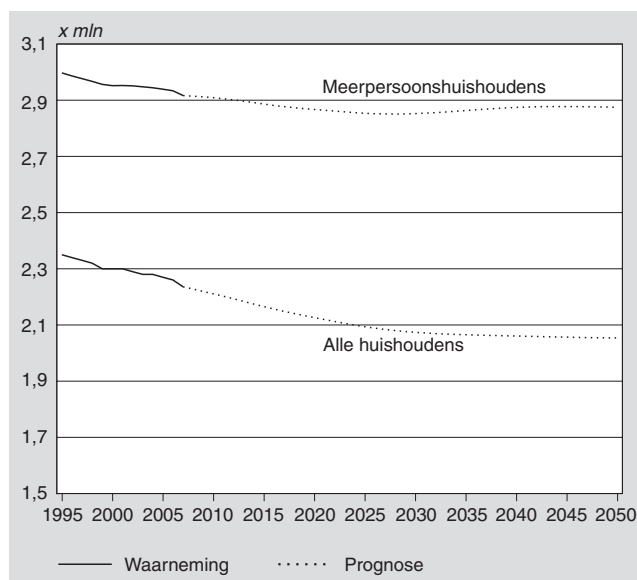

Huishoudensgrootte

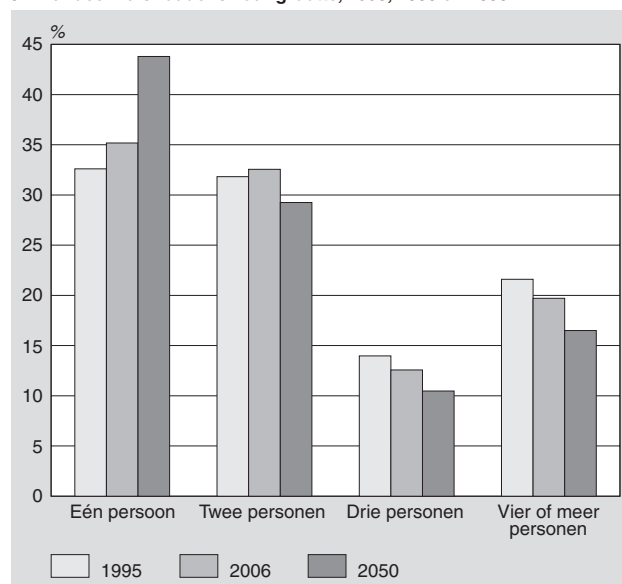
Een huishouden bestond in 2006 gemiddeld uit 2,2 personen (grafiek 4). De komende tien jaar zal de gemiddelde grootte afnemen tot 2,1 persoon, om vervolgens tot 2050 ongeveer constant blijven. Deze afname van de gemiddelde huishoudensgrootte komt door de relatief sterkere toename van het aantal eenpersoonshuishoudens. De gemiddelde grootte van meerpersoonshuishoudens blijft vrij constant op 2,9 personen.

In 2006 lag het aandeel eenpersoonshuishoudens en tweepersoonshuishoudens in het totale aantal huishoudens allebei op ongeveer een derde (grafiek 5). In 2050 zal het aandeel van eenpersoonshuishoudens opgelopen zijn tot 44 procent, en bestaat iets minder dan dertig procent van de huishoudens uit twee personen. De huishoudens van vier of meer personen maakten in 2006 een vijfde van het aantal huishoudens uit. Dit aandeel zal in 2050 zijn afgenomen tot 16 procent. Ook het aandeel driepersoonshuishoudens daalt, van 13 naar 10 procent van het totaal.

4. Gemiddelde huishoudensgrootte, 1995–2050

5. Aandeel huishoudens naar grootte, 1995, 2006 en 2050

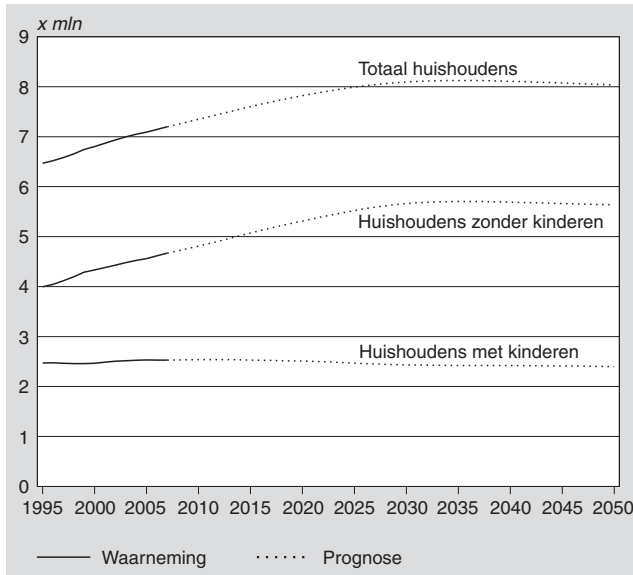

Kindertal

In 2006 waren er 2,5 miljoen huishoudens met één of meer thuiswonende kinderen (grafiek 6). Hiervan staat bij een half miljoen huishoudens één ouder aan het hoofd; het merendeel betreft een al dan niet gehuwd paar. Het aantal huishoudens met thuiswonende kinderen zal tot 2050 licht afnemen tot 2,4 miljoen.

De ontwikkeling van het aantal huishoudens zonder kinderen houdt gelijke tred met de ontwikkeling van het totale aantal huishoudens. Omdat er in 2050 meer huishoudens zijn, zullen er dan relatief meer huishoudens zijn zonder thuiswonende kinderen. Er zijn dan meer eenpersoonshuishoudens, en meer oudere paren waarvan de kinderen niet meer thuis wonen. In 2006 woonde in 65 procent van de huishoudens geen kinderen; in 2050 zal dat 70 procent zijn.

6. Huishoudens met of zonder thuiswonende kinderen, 1995–2050

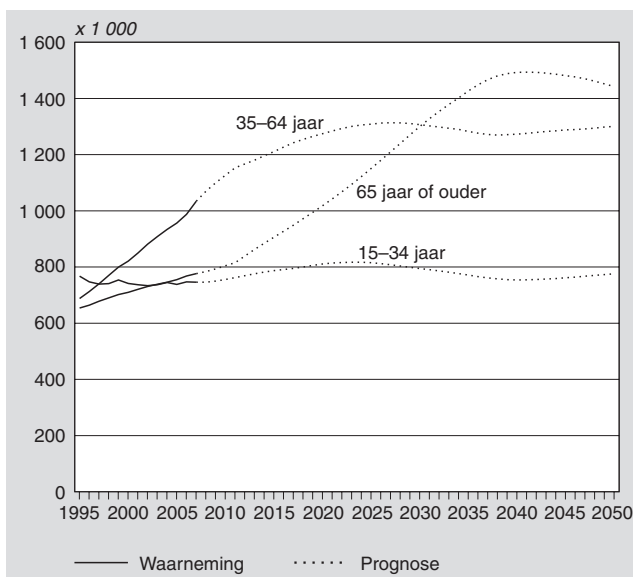
3. Eenpersoonshuishoudens

Het aantal eenpersoonshuishoudens zal flink toenemen, vooral bij de leeftijdsgroepen van 35 of ouder. Het aantal alleenstaanden in de leeftijd van 15 tot 35 jaar blijft naar verwachting vrij constant. Het aandeel eenpersoonshuishoudens in deze groep schommelt rond 11 tot 12 procent van de personen in deze leeftijdsgroep.

In absolute zin neemt het aantal eenpersoonshuishoudens van 65 jaar of ouder het sterkst toe (grafiek 7). Gerelateerd aan de ontwikkelingen in de bevolking is de groei in de leeftijdsgroep 35–64 jaar het sterkst. In 2006 was 15 procent in deze leeftijdsgroep alleenstaand; in 2050 zal een vijfde van de 35–64-jarigen een eenpersoonshuishouden vormen (grafiek 8).

In deze groep komt het steeds vaker voor dat mensen (tijdelijk) alleen wonen. Kinderen die uit huis gaan wonen eerst een tijdje alleen. Van degenen die samenwonen is een steeds groter aandeel niet getrouwd. Ongehuwd

7. Alleenstaanden naar leeftijdsgroep, 1995–2050

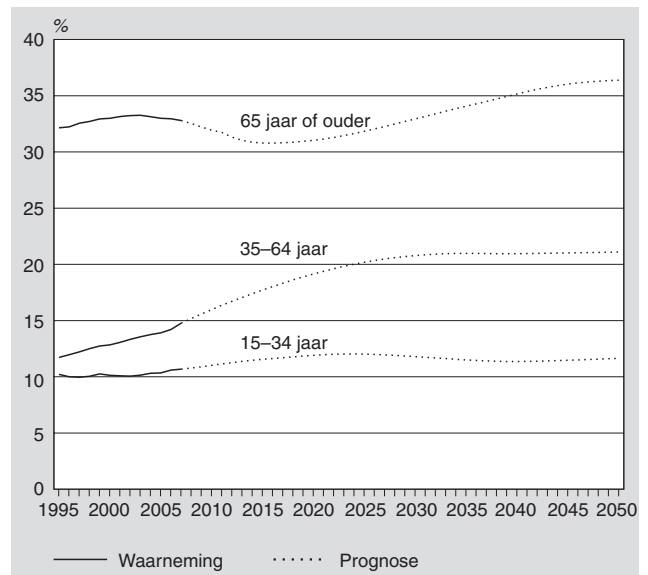

samenwonen is vaker vrijblijvend, partners beëindigen relatief meer de relatie dan gehuwden (Van Hoorn, 2001).

Ook in de groep 65 jaar of ouder neemt het aantal alleenstaanden sterk toe. Vanaf 2031 zijn de meeste eenpersoonshuishoudens te vinden onder de 65-plussers. Op de hogere leeftijd zijn er meer alleenstaanden door overlijden van de partner of door echtscheiding dan op jongere leeftijd. Bovendien blijven ouderen steeds langer zelfstandig wonen. De stijging in aantallen is het sterkst vanaf 2011, het jaar waarin de naoorlogse generatie, de zogenaamde babyboomers, 65 jaar zal worden.

Van de 65-plussers was een derde in 2006 alleenstaand (grafiek 8). Dit aandeel zal in de periode 2010 tot 2020 eerst licht dalen. Dit houdt verband met de instroom van de babyboomers in de groep 65-plussers. De groep 65-plussers is dan relatief jong, waardoor er relatief minder eenpersoonshuishoudens door verweuding zijn. Bovendien vindt met de toename van de levensverwachting verweuding gemiddeld op latere leeftijd plaats. Eind jaren dertig zal deze groep juist relatief oud zijn en zal het aandeel eenpersoonshuishoudens toenemen, tot 36 procent in 2050.

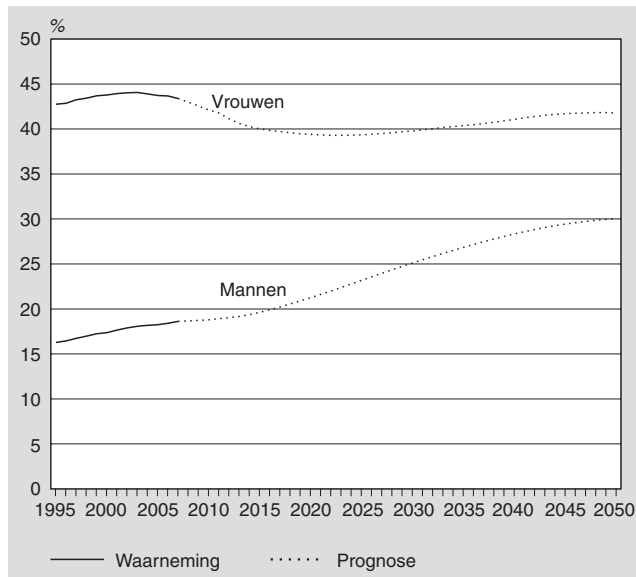
8. Aandeel alleenstaanden binnen de leeftijdsgroep, 1995–2050

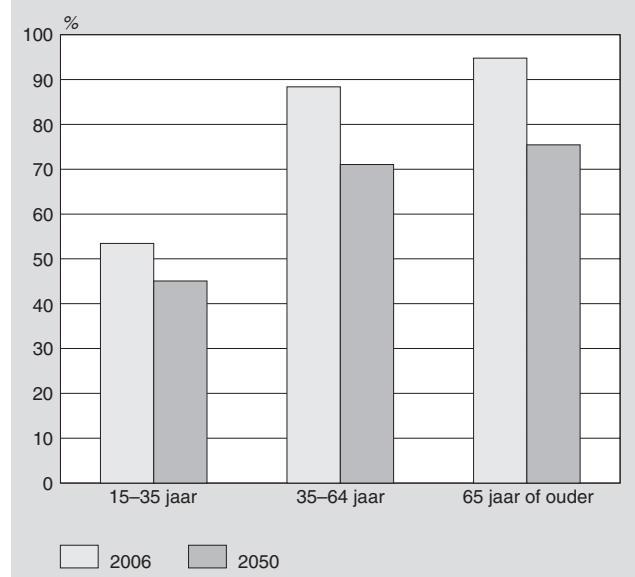
De toename van het aandeel alleenstaanden in de leeftijdsgroep van 65 jaar of ouder komt voornamelijk voor rekening van de mannen (grafiek 9). In 2006 was nog 18 procent van de mannen van 65 jaar of ouder alleenstaand, in 2050 zal dat zijn opgelopen tot 30 procent. Het aandeel bij de vrouwen blijft net iets boven de 40 procent en neemt de komende jaren zelfs af.

In 2050 zijn er bijna 900 duizend alleenstaande vrouwen van 65 jaar of ouder, en bijna 600 duizend mannen. In 2006 lagen deze aantallen verder uit elkaar: ruim 500 duizend vrouwen en bijna 200 duizend mannen woonden alleen.

9. Aandeel alleenstaande 65-plussers binnen leeftijdsgroep, 1995–2050

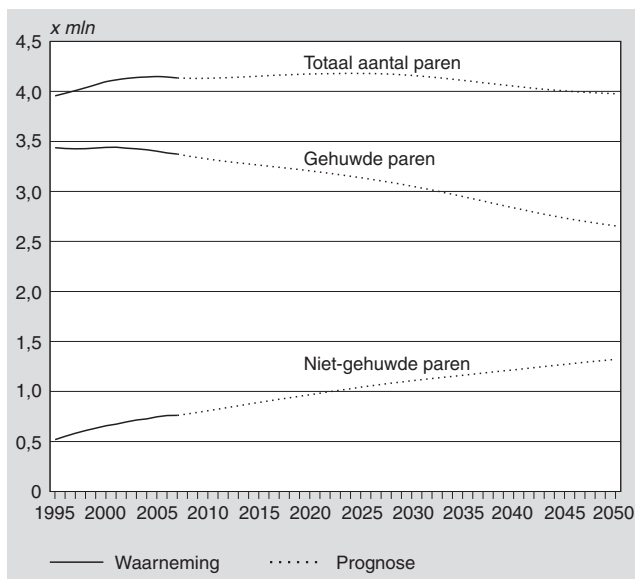
11. Aandeel dat gehuwd is, naar leeftijd van de vrouw, 2006 en 2050

4. Paren

Het aantal samenwonende stellen, met of zonder thuiswonende kinderen blijft naar verwachting vrij stabiel. Van deze paren is een steeds kleiner deel getrouwd: in 2007 is nog 80 procent van de paren gehuwd, in 2050 zal dat naar verwachting twee derde zijn (grafiek 10).

10. Aantal samenwonende paren, 1995–2050

Het niet-gehuwd samenwonen wint steeds meer in populariteit. Nu komt dit vooral voor bij de jongere leeftijdsgroepen, en wonen de oudere paren veelal gehuwd samen. In 2050 zal het aandeel 65-plussers dat gehuwd samenwoont zijn afgenomen van 95 procent tot 75 procent (grafiek 11).

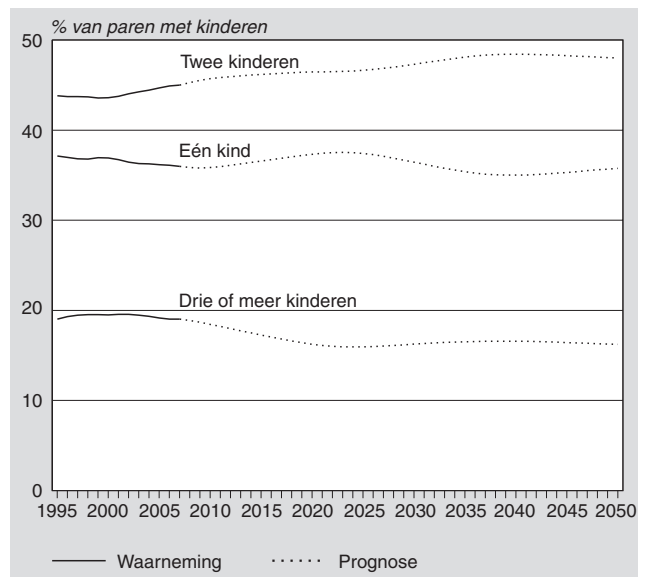
Paren naar kindertal

De helft van de 4,1 miljoen samenwonende, al dan niet gehuwde paren had in 2006 geen thuiswonende kinderen.

Deze paren hebben (nog) geen kinderen, of de kinderen zijn het huis al uit.

Een paar met twee thuiswonende kinderen komt het meest voor. In 2006 had 45 procent van de paren met kinderen er twee; 36 procent heeft één kind en bij 19 procent van de paren met kinderen wonen er drie of meer thuis (grafiek 12). In 2050 zijn er naar verwachting nog iets meer gezinnen met twee kinderen (48 procent), en iets minder met drie (16 procent).

12. Paren met kinderen naar kindertal, 1995–2050

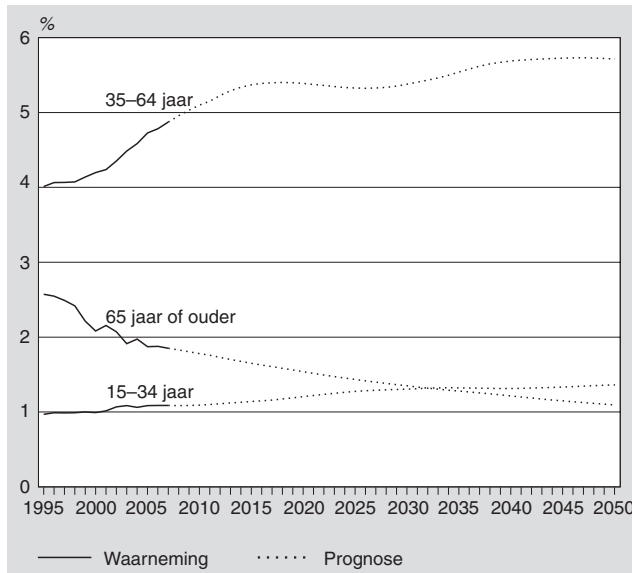
5. Eenouderhuishoudens

Het aantal eenouderhuishoudens betreft ongeveer 6 procent van alle huishoudens. Dit aandeel verandert niet veel de komende decennia. Het gaat om ruim 450 duizend huishoudens.

In een grote meerderheid (85 procent) van de eenouderhuishoudens is de alleenstaande ouder een vrouw. Meestal gaat het om een gescheiden vrouw, omdat na de meeste scheidingen de kinderen bij de moeder gaan wonen. Een klein gedeelte van de eenouders betreft jonge alleenstaande moeders. Daarnaast is er ook een groep 65-plussers die een eenouderhuishouden vormt. Het gaat dan om een vader of moeder van 65 jaar of ouder waarbij een kind (weer) komt inwonen, vaak nadat een van de ouders overleden is. In 1995 vormde nog 3 procent van de 65-plussers een eenoudergezin. In 2006 was dat gedaald tot 2 procent, en in 2050 zal nog maar 1 procent van de 65-plussers eenouder zijn. Dit heeft te maken met de afname van de verweduwing door de toegenomen levensverwachting (zie bijlage).

In de leeftijdsgroep van 35 tot en met 64 jaar is het aantal eenouderhuishoudens relatief sterk toegenomen vanaf 1995 (grafiek 13). Deze groei zet de komende jaren nog door, en zal zich daarna naar verwachting stabiliseren.

13. Aandeel eenouderhuishoudens binnen leeftijdsgroep, 1995–2050

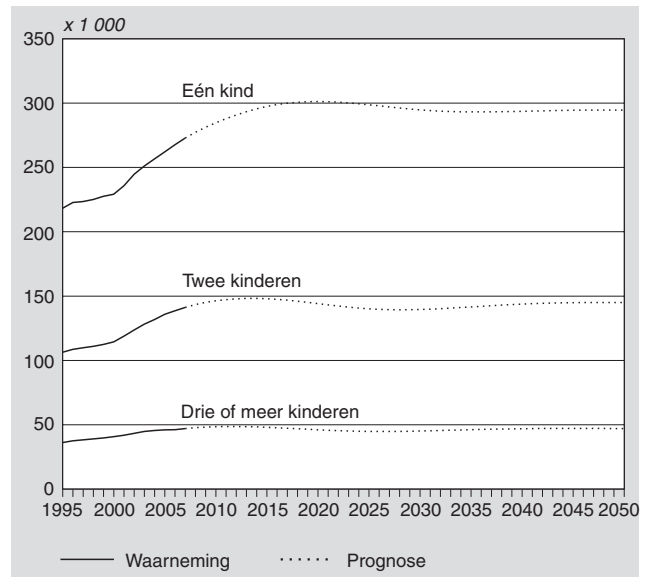

Terwijl paren meestal twee kinderen hebben, is bij eenouderhuishoudens in 59 procent van de gevallen sprake van één kind. Scheidingen vinden vaker plaats onder paren met één kind dan onder paren met meerdere kinderen (Van Huis, 2001). Verder is waarschijnlijk van invloed dat alleenstaande moeders een minder grote kans hebben om een tweede kind te krijgen dan moeders die samenwonen. Samenwonende moeders hebben immers een partner, terwijl dat niet voor alle alleenstaande moeders geldt. Is er wel een partner, dan bestaat de kans dat de moeder voor of na de geboorte van het tweede kind gaat samenwonen en niet langer eenouder is.

Bij 31 procent van de eenouderhuishoudens wonen twee kinderen, bij 11 procent drie of meer.

De veronderstelling is dat deze percentages weinig zullen veranderen (grafiek 14). Het aandeel eenouderhuishoudens met één kind zal licht toenemen tot 61 procent.

14. Eenouderhuishoudens naar kindertal, 1995–2050

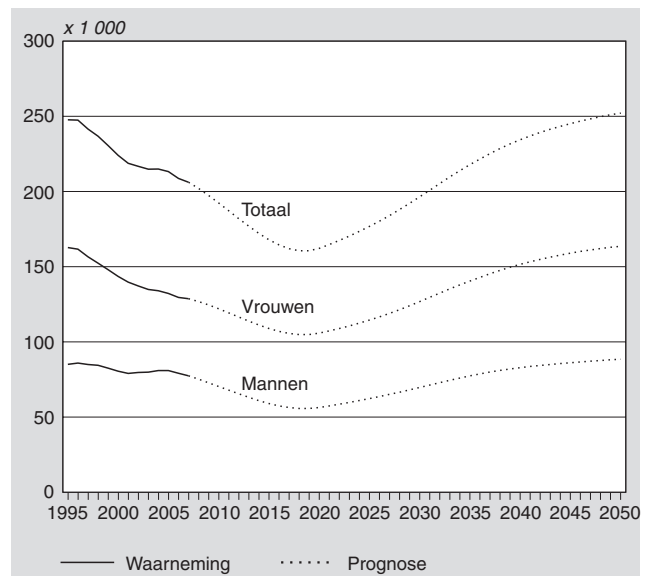

6. Institutionele huishoudens

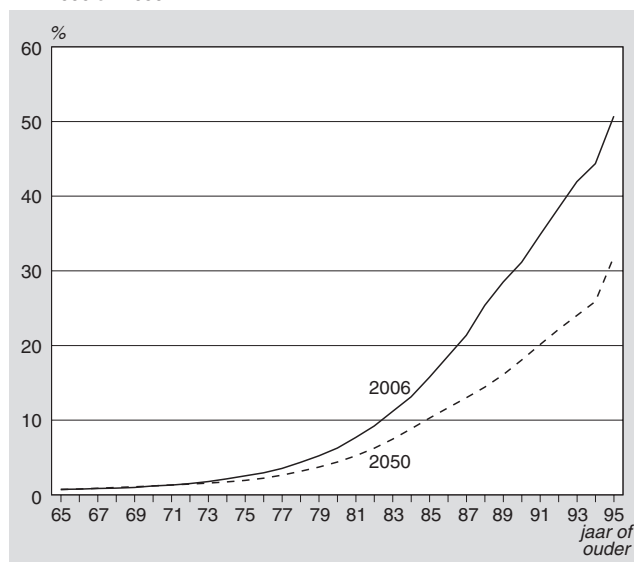
Een klein gedeelte van de bevolking woont in een institutioneel huishouden, zoals een verpleeg-, verzorgings- of kindertehuis, een gezinsvervangend tehuis, een revalidatiecentrum of een gevangenis. De eerste twee categorieën vormen het thuis van ongeveer 60 procent van de institutionele bevolking.

Momenteel woont ongeveer anderhalf procent van de Nederlandse bevolking in een institutioneel huishouden. Ondanks de vergrijzing blijft dit aandeel tot 2050 vrij constant. Het absolute aantal personen in een institutioneel huishouden neemt wel toe, vooral vanaf de jaren twintig (grafiek 15). De toename wordt echter beperkt door de tendens tot langer zelfstandig wonen. In 2006 woonden bijna 210 duizend mensen in een institutioneel huishouden. In 2050 zullen dit er naar verwachting ruim 250 duizend zijn. Tweederde hiervan is vrouw.

15. Personen in institutionele huishoudens naar geslacht, 1995–2050

16. Aandeel personen in institutionele huishoudens naar leeftijd, 2006 en 2050

Ouderen blijven op steeds hogere leeftijd zelfstandig wonen, samen of alleen. Woonde in 2006 nog een kwart van de 85–94-jarigen in een instelling; in 2050 zal dat naar verwachting gedaald zijn tot 15 procent (*grafiek 16*). Nu woont nog de helft van de ouderen van 95 jaar of ouder in een instelling; naar verwachting zal dat in 2050 gedaald zijn tot eenderde. De rest woont zelfstandig, alleen of met een (jongere) partner.

Noot:

Leeftijd heeft in de huishoudensprognose betrekking op de referentiepersoon, in geval van paren en vrouwelijke eenouders leeftijd van de vrouw, in geval van mannelijke eenouders leeftijd van de man.

Literatuur

Latten, J. 2004, Trends in samenwonen en trouwen. Bevolkingstrends 52(4), blz. 46–60.

Duin, C. van, 2007, Huishoudensprognose 2006–2050: veronderstellingen over burgerlijke staat en huishoudenspositie. Bevolkingstrends 55(2), blz. 39–52.

De Jong, A en Nicolaas, H., 2005, Huishoudensprognose 2005–2050: ontwikkelingen naar burgerlijke staat. Bevolkingstrends 53(2), blz. 19–27.

Hoorn, W. van et al., 2001, Nog steeds liever samen. In: Garssen, J. et al. (red.), Samenleven. Nieuwe feiten over relaties en gezinnen. CBS, Voorburg/Heerlen.

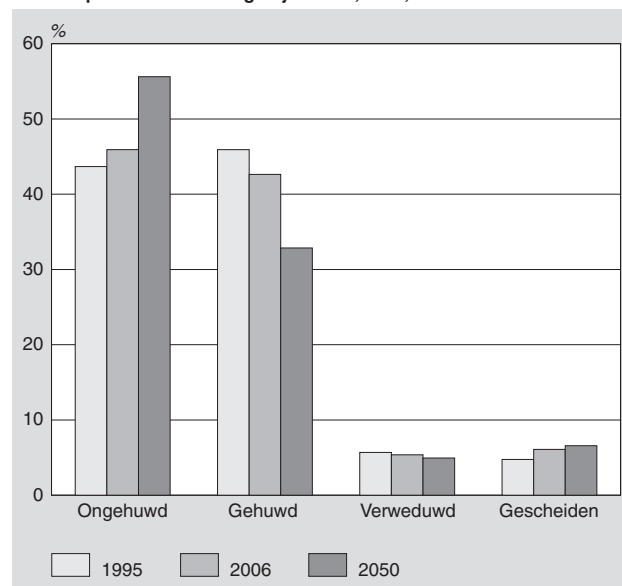
Huis, M. van et al., 2001, Niet meer samen. In: Garssen, J. et al. (red.), Samenleven. Nieuwe feiten over relaties en gezinnen. CBS, Voorburg/Heerlen.

Bijlage

Ontwikkelingen naar burgerlijke staat

In de prognose wordt onderscheid gemaakt naar vier burgerlijke staten: ongehuwd (nooit gehuwd geweest), gehuwd (inclusief geregistreerd partnerschap), verweduwd en gescheiden. De aandelen in de bevolking naar burgerlijke staat zullen sterk veranderen. Zo neemt het aantal gehuwden flink af, doordat Nederlanders steeds minder belang zijn gaan hechten aan het huwelijk (Latten, 2004). In de jaren veertig en vijftig van deze eeuw zullen ook de oudere leeftijdsgroepen minder vaak gehuwd zijn (geweest), waardoor er ook minder personen zijn die de burgerlijke staat van gescheiden of verweduwd bereiken.

Aandeel personen naar burgerlijke staat, 1995, 2006 en 2050

Ongehuwden

Het aantal ongehuwden zal tussen 2006 en 2050 oplopen van 7,5 miljoen tot 9,3 miljoen personen. In 2006 was 46 procent van de bevolking ongehuwd, in 2050 zal het aandeel ongehuwden opgelopen zijn tot 56 procent. Naar verwachting zal 40 procent van de mannen en 35 procent van de vrouwen nooit trouwen. Relatief meer mannen dan vrouwen blijven ongehuwd omdat mannen, vaker dan vrouwen, op latere leeftijd hertrouwen met een jongere partner. Jonge ongehuwde mannen moeten daardoor op de huwelijksmarkt concurreren met oudere al eerder gehuwde mannen.

Gehuwden

In 2006 waren er 7 miljoen gehuwden, dat is ruim 40 procent van de bevolking. Het aantal gehuwde personen zal fors afnemen en in 2050 nog 5,5 miljoen bedragen. In dat jaar is eenderde van de bevolking getrouwd.

Verweduwd

Het aantal verweduwde personen was in 2006 bijna 875 duizend. Mede door de toename van het aantal 65-plus-sers zal dit aantal de komende decennia toenemen. Vanaf

medio jaren dertig zal het aantal weduwnaars en weduwen weer afnemen. Er zijn dan minder 65-plussers, die ook relatief vaker niet gehuwd zullen zijn en dus ook niet de burgerlijke staat 'verweduwd' kunnen bereiken. Het aandeel van verweduwden in de groep 65-plussers neemt af van 30 procent in 2006, naar 20 procent in 2050.

In 2006 waren er 170 duizend verweduwde mannen en ruim vier keer zoveel verweduwde vrouwen. Vrouwen blijven vaker alleen achter omdat de levensverwachting van mannen lager is dan die van vrouwen, en de man bovendien gemiddeld twee tot drie jaar ouder is dan de vrouw bij het sluiten van een huwelijk.

De levensverwachting van mannen neemt relatief sneller toe dan die van vrouwen, en in 2050 zal het aantal weduwen nog maar tweeënhalf keer zo groot zijn als het aantal weduwnaars (230 respectievelijk 600 duizend).

In 2006 was ruim 40 procent van de vrouwen van 65 jaar of ouder weduwe, in 2050 zal dat gedaald zijn naar een kwart. Bij de mannen is er nauwelijks verandering, het aandeel blijft iets boven de 10 procent liggen.

Gescheiden

In 2006 telde Nederland 1 miljoen gescheiden personen: 570 duizend vrouwen en 430 duizend mannen. Deze aantallen zullen naar verwachting nog toenemen tot medio jaren twintig. Daarna treedt weer een lichte daling op. Dit heeft te maken met het feit dat er minder vaak getrouwd zal worden: ongehuwd samenwonenden die uit elkaar gaan worden niet geregistreerd als 'gescheiden'.

Er zijn meer gescheiden vrouwen dan mannen, omdat mannen vaker hertrouwen na echtscheiding (De Jong en Nicolaas, 2005). In 2050 heeft 8 procent van alle vrouwen de burgerlijke staat gescheiden, en 5 procent van de mannen.